

Miért (lenne) jó kormányon lenni?

- sajtóközlemény -

Az elmúlt napokban ismét egyre többször van szó a kisebbségi törvénytervezet elfogadásáról, mint az RMDSZ által kitűzött politikai célról. A kisebbségi törvény elfogadása valóban fontos lehet, persze attól függően, mit is tartalmaz majd az esetlegesen megszavazott változat. Azonban ismerve a román belpolitikát és a javaslat eddigi hányattatásait, semmi garancia nincs arra, hogy a javaslatból a közeljövőben törvény lesz.

Fontos lenne azonban arra ügyelni, hogy a távoli, esetlegesen el sem érhető cél mellett, maradjon energia és figyelem a könnyebben elérhető, de igen lényeges célok megvalósítására.

Egy új törvény elfogadtatása és hatályba léptetése egy igen összetett folyamat, melyet rengeteg ponton el lehet gáncsolni. Egy miniszteri rendelet módosítása (főképp, ha a miniszter magyar) lényegesen egyszerűbb.

A kolozsvári olvasók valószínű még emlékeznek rá, hogy az elmúlt évek román-magyar vitái a műemlékek feliratozása kapcsán kerültek először felszínre. A polgármester a műemlékeken nem hajlandó magyar feliratokat elhelyezni, mondván nem világnyelvről van szó. A megoldás Kelemen Hunor kezében van. Miniszterként lehetősége van arra, hogy gyorsan saját hatáskörben módosítsa a műemléképületek feliratozását szabályozó (2004 / 2237-es) miniszteri rendeletet, oly módon, hogy a legalább 10%-ban, egy adott kisebbség által lakott területen a kisebbségi nyelvű feliratozás is kötelező legyen. Ezzel „három legyet üthetünk egy csapásra”. Egyfelől megoldódna egy olyan probléma, amelyet jelenleg városról városra külön-külön kompromisszumok árán kell, hogy a magyar közösség kiharcoljon. Másfelől sok szórványvárosban évtizedek után ismét először jelennének meg közterületen magyar feliratok. Harmadszor megtennénk az első lépést a 20%-os nyelvhasználati küszöb csökkentése felé.

Mint arra a sajtó felhívta a figyelmet jelenleg a Debreceni Klinikán több román feliratot találunk, mint ahány magyart a Szatmári Megyei Kórházban. A jogász végzettségű egészségügyi miniszter erre válaszul helyesen megállapította, itt joghézag áll fenn, tudniillik a kórházak nem számítanak közhivatalnak, így rájuk a kisebbségi nyelvhasználatot szabályozó előírások sem érvényesek. Vajon ez a joghézag nem lenne „betömhető” egy kétsoros egészségügyi miniszteri rendelettel?

Több törvény (pl. köztisztviselői törvény, a rendőrök jogállásáról szóló törvény), tartalmaz olyan passzust, miszerint bizonyos állásokra olyan személyt (is) kell alkalmazni, aki „ismeri” az adott kisebbség nyelvét. Ez önmagában egy „nesze semmi fogd meg jól” kisebbségi jog, hiszen semmi sem szabályozza, kiről is állítható, hogy „ismeri” a nyelvet. Tapasztalataink szerint ezzel a szabályozatlansággal sok helyütt igen csúnyán és tudatosan vissza is élnek. Olyan embert „neveznek ki” magyar nyelvet ismerőnek, aki még egy pohár vizet is nehezen tud kérni magyarul, nemhogy hivatalos kérvényeket megérteni és magyarul megválaszolni. A megoldáshoz nem kellene sem új alkotmány, de még egy törvénymódosítás sem. Egyszerűen egy alacsonyabb szintű jogszabályban kellene meghatározni, azt, hogy mi is kell ahhoz, hogy valaki egy állás betöltésekor azt állíthassa magáról, hogy ismeri a magyar nyelvet. A kisebbségi ügyekért felelős miniszterelnök-helyettes hatáskörébe pont ilyen alsóbb szintű jogszabályok kidolgoztatása és elfogadtatása tartozna.

Szinte minden minisztériumnak vannak megyei igazgatóságai (a művelődési tárca esetén ezek a Megyei Művelődési Igazgatóságok) illetve vannak közvetlenül a minisztérium alá tartozó intézmények. (Ilyen például – az egészségügy esetén – a Szóvátai Szívkórház, a Marosvásárhelyi Közegészségügyi Központ) Ezek a közvetlen bukaresti alárendeltségben

működő intézmények jelenleg – a helyi, megyei fenntartású intézményekkel szemben – szinte kivétel nélkül semmibe veszik a kisebbségi jogokra vonatkozó jogszabályok paragrafusait és szellemét. Mindenféle jogszabályváltozás nélkül, egyszerűen a törvények betartásával alapvető változtatásokat lehetne itt elérni a tájékoztatás, a hivatalos ügyintézés (kétnyelvű formanyomtatványok, stb.) területén.

Azután ott vannak a nem közvetlen alárendeltségben, hanem szakmai felügyelet alatt lévő intézmények. Semmi nem tiltja például egy miniszternek, vagy államtitkárnak (feltéve, hogy a kisebbségi ügyek hozzá tartoznak) hogy körlevélben érdeklődjön, hogy ezek az intézmények képesek-e megfelelni a köztisztviselők jogállásáról szóló törvény 108. cikkének. A törvényi előírásoknak nem megfelelő intézményektől pedig határidő megadásával lehet kérni a törvény betartását.

A kormánynak vannak a megyékben képviselői, őket szoktuk magyarul prefektusnak nevezni. (A Románia Hivatalos Közlönyének magyar kiadásában használt hivatalos és szabatos magyar megnevezés: „megyei kormány megbízott” jelen esetben többet mond a pozíció lényegéről.) Egy prefektusi, alprefektusi poszt sem haszontalan ám! Eddig a legnagyobb elvárása a magyar településeknek, intézményeknek az volt a prefektus felé, hogy „hagyja őket élni”, és ne lehetetlenítse el kezdeményezéseiket. Akármilyen hihetetlen a prefektus a kisebbségvédelem élharcosa lehet, és ehhez semmiféle törvényt nem kell megváltoztatni. Egyszerűen csak találékony módon el kellene kezdeni a prefektusoknak élni egy elrejtett helyen, de már ma is meglévő lehetőséggel. Eszerint a prefektus „biztosítja az anyanyelv használatát a nemzeti kisebbségekhez tartozó állampolgárok és a dekoncentrált közszolgálatok közötti kapcsolatokban, azon közigazgatási-területi egységekben, ahol azok aránya meghaladja a 20%-ot.” (2004/340-es törvény 19. cikk m. pont).

Végül ha már törvénykezni akarunk, akkor egyszerűbb a módosítás, mint új jogszabályok elfogadtatása. Nyilván még könnyebb úgy eljárni, hogy a soron következő módosítás megszavazáskor mi is kérünk valamit. Ráadásul úgyis vannak olyan törvények, melyeket állandóan módosítgatnak. Például itt van az oktatási törvény 8. cikkének 4. bekezdéséből az a rész, miszerint a „hivatalos iskolai dokumentumokat román nyelven kell elkészíteni”. E félmondat következtében a magyar nyelv eleve szimbolikusan másodrangú szerepet kap, hiszen a diákok szemében nyilvánvalóvá teszi, hogy ami fontos, hivatalos, az innentől fogva csak románul lehet. Csak annyit kéne tenni, hogy még egy félmondatot beszúrni ide, miszerint „hivatalos iskolai dokumentumokat román nyelven, illetve - ha az oktatás nyelve nem román - románul és az oktatás nyelvén kell elkészíteni”. Miért ne lehetne az oktatási törvény következő módosításakor annak megszavazásának ez az újabb többségi jogot nem sértő, kisebbségi jogot kiterjesztő félmondatocska a feltétele?

Tehát miközben valóban fontos cél egy kisebbségi törvény elfogadtatása, igen fontos lenne az is, hogy éljen az RMDSZ a kormányra lépés következtében könnyebben elérhető, gyorsan, reális előrelépést jelentő lehetőségekkel is. Ezen lépések - amelyekből itt ötletszerűen féltucatnyit kiragadtunk – meg nem tétele esetén jóval nehezebb lesz a következő megmérettetéskor a „koalíciós partnerek megbízhatatlanságára” hivatkozni. Munkára fel!

Nyelvijogok.ro

Kedves Újságírók!

A sajtóközleményben felhasznált adatok szabadon felhasználhatóak, kiegészíthetők és természetesen vitathatóak is. A forrás megjelöléséhez nem ragaszkodunk, de persze örülünk neki, akárcsak annak, ha hivatkoznak honlapunkra. Ha igényét e-mailben a szerkesztoseg@nyelvijogok.ro címen jelzi, a sajtóközleményeket egy héttel a honlapunkon történő megjelenés előtt megkapja.